

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

6 iunie 2013*

„Desen sau model industrial comunitar — Procedură de declarare a nulității — Desen sau model industrial comunitar care reprezintă cadrane de ceas — Desene sau modele industriale anterioare neînregistrate — Motiv de nulitate — Noutate — Articolul 4, articolul 5 și articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 — Caracter individual — Impresie globală diferită — Articolul 4, articolul 6 și articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002 — Drept de autor anterior — Articolul 25 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 6/2002”

În cauza T-68/11,

Erich Kastenholtz, cu domiciliul în Troisdorf (Germania), reprezentat de L. Acker, avocat,

reclamant,

împotriva

Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI), reprezentat inițial de S. Hanne, ulterior de D. Walicka, în calitate de agenți,

pârât,

cealaltă parte din procedura care s-a aflat pe rolul camerei de recurs a OAPI, intervenientă în fața Tribunalului, fiind

Qwatchme A/S, cu sediul în Løsning (Danemarca), reprezentată de M. Zöbisch, avocat,

având ca obiect o acțiune formulată împotriva Deciziei Camerei a treia de recurs a OAPI din 2 noiembrie 2010 (cauza R 1086/2009-3), privind o procedură de declarare a nulității între Erich Kastenholtz și Qwatchme A/S,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii H. Kanninen (președinte), S. Soldevila Fragoso (raportor) și A. Popescu, judecători,
grefier: doamna S. Spyropoulos, administrator,

având în vedere cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 25 ianuarie 2011,

având în vedere memoriul în răspuns al OAPI, depus la grefa Tribunalului la 17 mai 2011,

având în vedere memoriul în răspuns al intervenientei, depus la grefa Tribunalului la 6 mai 2011,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere modificarea compunerii camerelor Tribunalului,

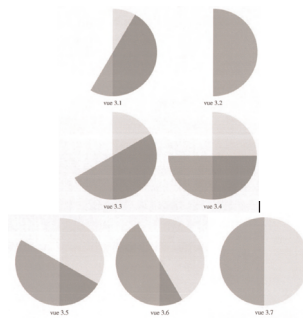
în urma ședinței din 8 noiembrie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

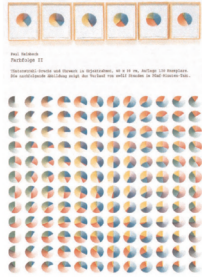
- 1 La 28 septembrie 2006, intervenienta, Qwatchme A/S, a introdus o cerere de înregistrare a unui desen sau model industrial comunitar la Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI), în temeiul Regulamentului nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).
- 2 Desenul sau modelul industrial a cărui înregistrare a fost solicitată este reprezentat în alb și negru, după cum urmează:

- 3 Desenul sau modelul industrial amintit la punctul 2 de mai sus a fost înregistrat chiar în ziua cererii de înregistrare, sub numărul 000602636-0003 (denumit în continuare „desenul sau modelul industrial contestat”). Produsele cărora li se aplică desenul sau modelul industrial fac parte din clasa 10.07 în sensul Aranjamentului de la Locarno privind clasificarea internațională a desenelor și modelelor industriale, semnat la 8 octombrie 1968, și corespund următoarei descrieri: „Cadrane de ceasuri, părți de cadrane de ceasuri, ace de cadrane”.
- 4 La 25 iunie 2008, reclamantul, domnul Erich Kastenholtz, a introdus la OAPI, în temeiul articolului 52 din Regulamentul nr. 6/2002, o cerere de declarare a nulității desenului sau modelului industrial contestat. Motivele invocate în susținerea cererii de declarare a nulității erau, pe de o parte, cel prevăzut la articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002, întrucât desenul sau modelul industrial contestat nu îndeplinea condițiile de protecție prevăzute la articolele 4 și 5 din regulamentul menționat ca urmare a lipsei noutății și, pe de altă parte, cel prevăzut la articolul 25 alineatul (1) litera (f) din respectivul regulament, întrucât desenul sau modelul industrial contestat constituia o utilizare abuzivă a unui cadran protejat prin legislația germană privind drepturile de autor.
- 5 Reclamantul a arătat în special că desenul sau modelul industrial contestat era identic cu desenul sau modelul industrial al unui cadran protejat prin legislația germană privind drepturile de autor, care utilizează tehnica suprapunerii de discuri colorate „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”

(Secvență de culori II, 12 ore cu o cadență de 5 minute), prezentat și publicat de artistul Paul Heimbach între anii 2000 și 2005, care este reprezentat în culori și, respectiv, în alb și negru, după cum urmează:

„Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt” (în culori)

„Farbfolge II” (2003) (în alb și negru)

Farbfolge II 2003
Tinte, Stahl auf Holz, 10x10 cm
Höhe: 40x70 cm, Auflage: 100 Ex.
(auf den Foto sind 2 Stück angeordnet)

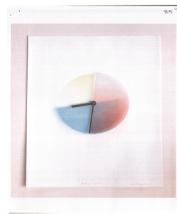
- 6 Plecând de la desenul sau modelul industrial „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, artistul Paul Heimbach ar fi dezvoltat cadranul „Farbzeiger II”, care este reprezentat, în alb și negru, după cum urmează:

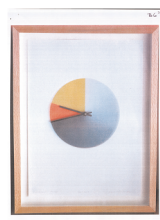
2004
Farbzeiger (II)
Tinte, Stahl auf Aluminium-Tafel
Höhe: 40x70 cm, Auflage: 100 Ex.
Auftrag: 100

- 7 Reclamantul arată de asemenea că „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, „Farbfolge II” (2003) și „Farbzeiger II” sunt protejate prin legislația germană privind drepturile de autor întrucât „prezintă un cadran care se schimbă în mod continuu odată cu mișcarea acelor și în care fiecare ac este fixat pe un disc colorat semitransparent care generează culori diferite de fiecare dată când acele se suprapun”.
- 8 În memoriul suplimentar depus în fața diviziei de anulare a OAPI la 27 octombrie 2008, reclamantul a arătat, în privința condițiilor referitoare la noutate și la caracterul individual prevăzute la articolul 4 din Regulamentul nr. 6/2002, că desenul sau modelul industrial contestat prezenta aceleași caracteristici ca și desenul sau modelul industrial „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, astfel cum a fost reprezentat în culori și în alb și negru la punctul 5 de mai sus. De asemenea, reclamantul a prezentat în fața OAPI două lucrări originale din opera lui Paul Heimbach, și anume „Farbfolge (5/17)” [Secvență de culori (5/17)], semnată și datată februarie 2000, și „Farbfolge II (89/100)” [Secvență de culori II (89/100)], semnată și datată septembrie 2003, care constituie variante ale desenului sau modelului industrial „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt” invocat inițial de reclamant și care sunt reprezentate după cum urmează:

„Farbfolge (5/17)”

și, respectiv, „Farbfolge II (89/100)”

- 9 Diferitele reprezentări, dezvoltări și variante ale „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, astfel cum au fost menționate la punctele 5, 6 și 8 de mai sus, constituie, pe de o parte, desenele sau modelele industriale examinate cu prilejul procedurii de declarare a nulității în fața OAPI (denumite în continuare „desenele sau modelele industriale anterioare”) și, pe de altă parte, operele de artă examinate în cadrul procedurii respective (denumite în continuare „operele de artă anterioare”).
- 10 Prin decizia din 16 iulie 2009, divizia de anulare a respins cererea de declarare a nulității, concluzionând că desenul sau modelul industrial contestat și desenele sau modelele industriale anterioare erau distincte ca urmare a diferențelor care existau între discuri. Divizia de anulare și-a întemeiat această concluzie pe faptul că, pe de o parte, întrucât niciuna dintre configurațiile prezentate în respectivele reproduceri ale desenului sau modelului industrial contestat nu erau reprezentate în vreunul dintre desenele sau modelele industriale anterioare, acestea nu puteau constitui un impediment la declararea noutății desenului sau modelului industrial contestat și că, pe de altă parte, desenele sau modelele industriale anterioare produceau un avantaj larg de culori diferite, în timp ce desenul sau modelul industrial contestat producea maximum trei nuanțe de culoare și, în consecință, producea o impresie diferită de cea creată de desenele sau modelele industriale anterioare, care permitea să i se recunoască un caracter individual. În plus, divizia de anulare a precizat că desenul sau modelul industrial contestat, ca urmare a diferențelor dintre desenele sau modelele industriale în cauză, nu utiliza opera protejată prin dreptul de autor german.
- 11 La 25 octombrie 2006, reclamantul a formulat o cale de atac la OAPI împotriva deciziei diviziei de anulare, în temeiul articolelor 55-60 din Regulamentul nr. 6/2002.
- 12 Prin decizia din 2 noiembrie 2009 (denumită în continuare „decizia atacată”), Camera a treia de recurs a respins calea de atac considerând, în primul rând, că desenul sau modelul industrial contestat era diferit de desenele sau modelele industriale anterioare, întrucât culorile cadranelui prezentate în desenele sau modelele industriale în conflict difereau în mod semnificativ una de alta și produceau o impresie globală diferită asupra unui utilizator avizat. Camera de recurs a arătat că, în consecință, desenul sau modelul industrial contestat avea caracter individual și, prin urmare, nu putea fi identic cu desenele sau modelele industriale anterioare, în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002. Camera de recurs a considerat, în al doilea rând, că desenul sau modelul industrial contestat, ca urmare a diferențelor care existau între desenele sau modelele industriale în conflict, nu putea fi considerat nici ca o reproducere, nici ca o adaptare a operelor de artă anterioare.

Concluziile părților

- 13 Reclamantul solicită Tribunalului:
- anularea deciziei atacate;
 - trimiterea cauzei la OAPI în vederea examinării protecției prin dreptul de autor;
 - obligarea OAPI la plata cheltuielilor de judecată.
- 14 OAPI și intervenienta solicită Tribunalului:
- respingerea acțiunii;
 - obligarea reclamantului la plata cheltuielilor de judecată.
- 15 În ședință, reclamantul a renunțat la cel de al doilea capăt de cerere, aspect care a fost consemnat în procesul-verbal de ședință.

În drept

Cu privire la cererea reclamantului de efectuare a unei expertize

- 16 Reclamantul solicită Tribunalului să autorizeze participarea la procedură a unui profesor de artă, în calitate de expert, pentru a se stabili că ideea originală care stă la baza operelor de artă anterioare, și anume reprezentarea timpului prin culori și degradeuri diferite, beneficiază de protecție prin dreptul de autor și, după caz, să îi dea acestui expert posibilitatea de a prezenta în ședință explicații suplimentare la raportul de expertiză care a fost prezentat în cadrul procedurii administrative.
- 17 OAPI consideră că nu este necesară încuviințarea participării unui profesor de artă în calitate de expert în procedura în fața Tribunalului, întrucât observațiile care figurează în raportul de expertiză nu ar fi relevante pentru a se stabili că operele de artă respective trebuie protejate împotriva înregistrării desenului sau modelului industrial contestat.
- 18 Intervenienta consideră că cererea de efectuare a unei expertize, astfel cum a fost formulată de reclamant, este lipsită de relevanță.
- 19 În această privință, trebuie arătat că Regulamentul de procedură al Tribunalului conferă acestuia o putere discreționară în a decide dacă este sau nu este necesar să dispună o măsură precum o expertiză. Astfel, potrivit articolului 65 din acest regulament, Tribunalul poate dispune efectuarea unei expertize din oficiu sau la cererea uneia dintre părți. Atunci când în cererea de efectuare a unei expertize formulată în cererea introductivă se indică cu precizie motivele care pot să justifice o astfel de măsură, revine Tribunalului competența de a aprecia relevanța acestei cereri în raport cu obiectul litigiului și cu necesitatea administrării unei astfel de probe.
- 20 În prezenta cauză, activitatea unui profesor de artă în calitate de expert s-ar limita la examinarea împrejurărilor de fapt ale cauzei și la prezentarea unei opinii calificate cu privire la acestea, pe baza competențelor sale profesionale.
- 21 Or, problema stabilirii existenței unei protecții prin dreptul de autor a ideii originale care stă la baza unei opere de artă este o apreciere de natură juridică, aceasta neîntrând, în cadrul prezentei proceduri, în competența unui expert în materie de artă.

22 În consecință, cererea reclamantului trebuie respinsă.

Cu privire la admisibilitatea argumentelor reclamantului prezentate pentru prima dată în fața Tribunalului

- 23 OAPI arată că explicațiile de fapt ale reclamantului referitoare la sectorul de piață relevant nu au fost prezentate în cadrul procedurii în fața camerei de recurs și nu pot fi invocate pentru prima dată în fața Tribunalului.
- 24 Prin aceste argumente, reclamantul încearcă să pună în evidență evoluția sectorului de ceasuri decorative, în cadrul căruia principiul cadranelor care își schimbă culoarea ar fi fost dezvoltat pentru prima dată în desenele sau modelele industriale anterioare, aspect pe care reclamantul îl consideră important pentru aprecierea impresiei globale produse asupra utilizatorului avizat de desenele sau modelele industriale în conflict.
- 25 Potrivit articolului 135 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, memoriile părților nu pot modifica obiectul litigiului care s-a aflat pe rolul camerei de recurs. Astfel, este de competența Tribunalului, în cadrul prezentului litigiu, să verifice legalitatea deciziilor camerelor de recurs. În consecință, controlul exercitat de Tribunal nu poate depăși cadrul factual și juridic al litigiului, astfel cum a fost prezentat în fața camerei de recurs [a se vedea în acest sens prin analogie Hotărârea Tribunalului din 22 iunie 2004, Drie Mollen sinds 1818/OAPI – Nabeiro Silveria (Galáxia), T-66/03, Rec., p. II-1765, punctul 45]. De asemenea, reclamantul nu poate modifica în fața Tribunalului cadrul procesual al litigiului, astfel cum rezultă acesta din pretențiile și din susținerile prezentate de el însuși și de intervenient (a se vedea în acest sens prin analogie Hotărârea Curții din 26 aprilie 2007, Alcon/OAPI, C-412/05 P, Rep., p. I-3569, punctul 43, și Hotărârea Curții din 18 decembrie 2008, Les Éditions Albert René/OAPI, C-16/06 P, Rep., p. I-10053, punctul 122).
- 26 Contrar celor pretinse de OAPI, argumentul prezentat de reclamant nu are ca obiect reexaminarea împrejurărilor de fapt ale litigiului în lumina explicațiilor de fapt prezentate pentru prima dată în fața Tribunalului, ci constituie o dezvoltare a argumentației sale care vizează stabilirea lipsei caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat în măsura în care acesta ar constitui o reproducere a unei idei sau a unui principiu nou dezvoltat pentru prima dată în desenele sau modelele industriale anterioare (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Alcon/OAPI, citată anterior, punctul 40).
- 27 Este adevărat că din examinarea dosarului rezultă că argumentul sus-menționat nu a fost prezentat în fața camerei de recurs. Cu toate acestea, din cererea introductivă rezultă că acest argument dezvoltă argumentația referitoare la lipsa caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat, potrivit căreia acesta nu ar fi decât o reproducere a desenelor sau modelelor industriale anterioare, a căror idee sau principiu original ar fi aceea de a indica schimbarea orei prin schimbarea culorilor cadranelor ceasului. Or, această argumentație, care urmărește să conteste posibilitatea acordării unei protecții desenului sau modelului industrial contestat conform articolului 4 din Regulamentul nr. 6/2002 pe baza lipsei noutății și a caracterului său individual, a fost deja avansată de reclamant în cursul procedurii administrative. Astfel, acesta a susținut în fața diviziei de anulare, în cadrul aplicării articolului 4 din Regulamentul nr. 6/2002, și în replica sa la observațiile intervenientei în fața Tribunalului, conținută în memoriul suplimentar din 27 octombrie 2008, că desenul sau modelul industrial contestat prezenta exact aceleași caracteristici ca și operele artistului Paul Heimbach. El a afirmat de asemenea în fața camerei de recurs, în ceea ce privește aplicarea articolului 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002, că desenele sau modelele industriale în conflict prezentau două sau trei suprafețe colorate în același mod și că, prin urmare, produceau aceeași impresie globală. Contrar celor susținute de OAPI, în pofida caracterului lor succint, aceste dezvoltări permit să se considere că argumentul întemeiat pe lipsa caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat făcea deja obiectul cererii de declarare a nulității formulate de reclamant.

28 Prin urmare, este necesar să se considere acest argument admisibil.

Cu privire la fond

29 Reclamantul invocă trei motive în susținerea acțiunii formulate. Primul se întemeiază pe încălcarea articolelor 4 și 5 coroborate cu articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002, al doilea, pe încălcarea articolelor 4 și 6 coroborate cu articolul 25 alineatul (1) litera (b) din regulamentul menționat și al treilea, pe încălcarea articolului 25 alineatul (1) litera (f) din același regulament.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolelor 4 și 5 coroborate cu articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002

30 Reclamantul consideră că, în decizia atacată, camera de recurs s-a întemeiat în esență pe caracterul individual al desenului sau modelului industrial contestat și că examinarea noutății a fost insuficientă. Astfel, camera de recurs nu ar fi făcut o distincție clară între aceste două elemente.

31 În această privință, reclamantul susține că noțiunea de noutate trebuie interpretată în mod obiectiv și că, potrivit articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002, este necesar să se determine doar dacă desenul sau modelul industrial contestat este identic cu desenele sau modelele industriale anterioare care au fost făcute publice înainte de data de depunere a cererii de înregistrare. În plus, el precizează că această identitate sau, potrivit articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002, „identitate în afara unor detalii nesemnificative” nu poate fi asimilată cu identitatea în privința impresiei globale produse de desenele sau modelele industriale în conflict, astfel cum este aceasta examinată în scopul aprecierii caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat, în sensul articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002.

32 OAPI și intervenienta contestă argumentele reclamantului.

33 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, un desen sau model industrial comunitar este protejat numai dacă are caracter individual și de noutate.

34 Potrivit articolului 5 alineatul (1) litera (b) din regulamentul menționat, se consideră că un desen sau model industrial comunitar înregistrat reprezintă o noutate dacă niciun desen sau model identic nu a fost făcut public „înainte de data de depunere a cererii de înregistrare a desenului sau modelului pentru care se solicită protecție sau, dacă se revendică o prioritate, înainte de data de prioritate”.

35 În prezenta cauză, din cuprinsul punctului 23 din decizia atacată rezultă că desenele sau modelele industriale anterioare au fost făcute publice anterior datei de 28 septembrie 2006, dată la care a fost depusă la OAPI cererea de înregistrare a desenului sau modelului industrial contestat, aspect care nu a fost disputat de părți.

36 Camera de recurs a subliniat, la punctul 27 din decizia atacată, că noutatea și caracterul individual sunt două condiții distincte, care se suprapun însă într-o anumită măsură. Astfel, aceasta a considerat că, dacă două desene sau modele industriale produceau o impresie globală diferită asupra utilizatorului avizat, ele nu puteau fi considerate identice în aprecierea noutății desenului sau modelului industrial ulterior.

37 Din articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002 rezultă că desenele sau modelele sunt considerate identice atunci când caracteristicile lor diferă între ele numai la nivelul unor detalii nesemnificative, adică al unor detalii care nu vor fi perceptibile imediat și, prin urmare, nu vor genera diferențe, fie și reduse, între desenele sau modelele industriale respective. *A contrario*, pentru a se

aprecia noutatea unui desen sau model industrial, trebuie să se aprecieze asupra existenței unor diferențe care nu sunt nesemnificative între desenele sau modelele industriale în conflict, chiar dacă acestea sunt reduse.

- 38 Astfel cum a arătat reclamantul, modul de redactare a articolului 6 depășește limitele modului de redactare a articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002. Astfel, diferențele constatate între desenele sau modelele industriale în conflict în cadrul articolului 5, în special atunci când sunt reduse, pot să nu fie suficiente pentru a produce asupra utilizatorului avizat o impresie globală diferită în sensul articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002. În acest caz, se va putea considera că desenul sau modelul industrial contestat reprezintă o noutate în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002, dar nu se va considera că acesta are caracter individual în sensul articolului 6 din regulamentul menționat.
- 39 În schimb, în măsura în care condiția impusă la articolul 6 din Regulamentul nr. 6/2002 depășește limitele celei impuse la articolul 5 din același regulament, o impresie globală diferită asupra utilizatorului avizat în sensul articolului 6 menționat nu se poate întemeia decât pe existența unor diferențe obiective între desenele sau modelele industriale în conflict. Aceste diferențe trebuie, prin urmare, să fie suficiente pentru a îndeplini condiția de noutate prevăzută la articolul 5 din Regulamentul nr. 6/2002, în conformitate cu cele arătate la punctul 37 de mai sus. În consecință, astfel cum a arătat camera de recurs la punctul 27 din decizia atacată, condiția de noutate și cea privind caracterul individual se suprapun într-o anumită măsură.
- 40 În prezenta cauză, desenele sau modelele industriale în conflict nu sunt identice în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002. Astfel, după cum a arătat camera de recurs la punctul 25 din decizia atacată, desenele sau modelele industriale anterioare se caracterizează prin desfășurarea graduală a unui spectru larg de culori, a căror combinație și intensitate se schimbă odată cu ora, în timp ce desenul sau modelul industrial contestat prezintă doar două nuanțe sau culori uniforme, la pozițiile care indică ora 12 și ora 6, sau patru nuanțe uniforme, la pozițiile care indică celelalte ore, și, în orice caz, fără variații de intensitate a nuanțelor. Aceste detalii constituie, din punct de vedere obiectiv și independent de consecințele lor în privința impresiei globale produse asupra utilizatorului avizat, diferențe semnificative între desenele sau modelele industriale în conflict, care permit să se aprecieze noutatea desenului sau modelului industrial contestat.
- 41 Această concluzie nu poate fi infirmată de argumentul reclamantului potrivit căruia desenul sau modelul industrial „Farbfolge (5/17)”, reprodus la punctul 8 de mai sus, ar fi compus din două discuri care ar fi colorate numai pe jumătate și care, astfel, ar trebui să aibă același efect ca cele două semidiscuri care compun desenul sau modelul industrial contestat.
- 42 Astfel, diferențele dintre desenul sau modelul industrial contestat și desenul sau modelul industrial anterior „Farbfolge (5/17)” nu rezultă din faptul că discurile colorate care fac parte din fiecare dintre desenele sau modelele industriale menționate sunt semidiscuri sau discuri pline colorate pe jumătate, ci din modul în care acestea au fost colorate. Astfel cum reiese din cuprinsul punctului B2 din decizia diviziei de anulare, rezumat la punctul 10 din decizia atacată, în cazul desenelor sau modelelor industriale anterioare „Farbfolge (5/17)” și „Farbfolge II (89/100)”, reproduse la punctul 8 de mai sus, discurile au fost colorate cu o intensitate în creștere în sensul acelor de ceasornic, în timp ce, în cazul desenului sau modelului industrial contestat, discurile au fost colorate uniform. În plus, primele două desene sau modele industriale cuprind un al treilea disc, care nu este prezent în desenul sau modelul industrial contestat și care contribuie de asemenea la producerea unui efect vizual diferit de cel produs de desenul sau modelul industrial contestat. După cum reiese din cuprinsul punctelor B1 și B2 din decizia diviziei de anulare și din cuprinsul punctului 25 din decizia atacată, aceste caracteristici sunt prezente în toate desenele sau modelele industriale anterioare și creează condițiile desfășurării graduale a unui spectru larg de culori, a căror combinație și intensitate se schimbă odată cu ora. Această desfășurare constituie elementul caracteristic al desenelor și modelelor industriale anterioare, independent de faptul că discurile colorate care fac parte din fiecare dintre desenele sau modelele industriale menționate sunt semidiscuri sau discuri pline colorate pe jumătate.

- 43 Prin urmare, camera de recurs a stabilit în mod întemeiat, la punctul 25 din decizia atacată, diferențele dintre desenele sau modelele industriale în conflict care îi permiteau să aprecieze noutatea desenului sau modelului industrial contestat și a concluzionat în sensul noutății acestuia.
- 44 Reclamantul reproșează camerei de recurs că a omis să compare, cu prilejul aprecierii noutății desenului sau modelului industrial contestat pe baza elementelor menționate la punctul 40 de mai sus, reproducerea 3.1-3.7 ale desenului sau modelului industrial menționat, reprezentate la punctul 2 de mai sus, cu unul dintre desenele sau modelele industriale anterioare, și anume „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, reprezentat în culori la punctul 5 de mai sus, atunci când a concluzionat în sensul lipsei identității dintre desenele sau modelele industriale în conflict, săvârșind, prin urmare, o eroare de procedură. Potrivit reclamantului, din compararea desenului sau modelului industrial contestat cu desenul sau modelul industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt” rezultă că reprezentările cadranelor sunt aproape aceleași în toate cazurile, singura diferență fiind aceea că limitele dintre culori sunt puțin mai atenuate în ceea ce privește desenul sau modelul industrial amintit.
- 45 Cu toate acestea, din cuprinsul punctului 25 din decizia atacată reiese că, în cadrul acesteia, camera de recurs a comparat desenul sau modelul industrial contestat cu desenul sau modelul industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, reprezentat în culori la punctul 5 de mai sus, și că, efectuând această comparație, a ținut seama de toate reproducerea desenului sau modelului industrial contestat. Astfel, din cuprinsul punctului 25 menționat rezultă că, în cazul desenului sau modelului industrial contestat, camera de recurs a constatat că „două nuanțe sau culori [erau] vizibile pe cadran în pozițiile care indică ora 12 și ora 6” și „patru nuanțe distincte [erau] vizibile la toate celelalte ore”. Camera de recurs a constatat de asemenea că „desenul sau modelul industrial anterior [era] apt să producă, printr-o mișcare controlată de ace, un spectru larg de culori, a căror combinație și intensitate se schimb[au] odată cu ora”. Prin urmare, camera de recurs a descris în mod sintetic diferențele reproducerea ale desenului sau modelului industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, singurul care permitea să se constate imediat schimbarea culorilor și a intensității nuanțelor la fiecare cinci minute, și l-a confruntat pe acesta cu desenul sau modelul industrial contestat.
- 46 Pe de altă parte, camera de recurs a precizat, la punctul 25 din decizia atacată, că „două nuanțe de culori uniforme [nu erau] posibile în pozițiile care indică ora 12 și ora 6 în desenele sau modelele industriale anterioare”, ceea ce constituia o diferență importantă între desenele sau modelele industriale în conflict. Astfel, reprezentarea cadranelor în poziția care indică ora 12 în desenul sau modelul industrial contestat, care prezintă o jumătate în alb și cealaltă în negru, cele două jumătăți fiind uniforme, este diferită de cea din prima reproducere, din partea stângă, a desenului sau modelului industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, reprezentată în culori la punctul 5 de mai sus, care prezintă o combinație graduală de culori închise și de alb. De altfel, după cum însuși reclamantul recunoaște, desenul sau modelul industrial contestat nu poate atinge poziția care indică ora 12, astfel cum apare aceasta în desenul sau modelul industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”. În același sens, contrar celor pretinse de reclamant, poziția care indică ora 6 în desenul sau modelul industrial contestat, care este reprezentată în două tonuri uniforme de gri, este diferită de cea de a șaptea reproducere, din partea stângă, a desenului sau modelului industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, care prezintă o combinație graduală de roșu și verde care generează cel puțin patru nuanțe diferite.
- 47 Reiese din cele de mai sus că, în decizia atacată, camera de recurs a efectuat o comparație a desenului sau modelului industrial contestat cu desenul sau modelul industrial anterior „Farbfolge II, 12 Stunden im 5-Minuten Takt”, reprezentat în culori la punctul 5 de mai sus, și a concluzionat că respectivele caracteristici ale desenelor sau modelelor industriale în conflict difereau în mod semnificativ.

- 48 În plus, reclamantul susține că, în cadrul comparării desenelor sau modelelor industriale în conflict, camera de recurs ar fi trebuit să țină seama de faptul că desenul sau modelul industrial contestat fusese înregistrat în alb și negru și, în consecință, ar fi trebuit să constate că în materie de noutate culoarea nu poate juca niciun rol.
- 49 Acest argument trebuie respins ca nepertinent. După cum s-a arătat la punctul 40 de mai sus, camera de recurs și-a întemeiat aprecierea în privința noutății, astfel cum apare aceasta la punctul 27 din decizia atacată, pe diferențele stabilite cu prilejul examinării caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat, cum rezultă din cuprinsul punctului 25 din decizia atacată. Astfel, camera de recurs a considerat că, în cazul desenelor sau modelelor industriale anterioare, desfășurarea graduală a discurilor care le compuneau era în măsură să producă un spectru larg de culori, a căror combinație și intensitate se schimbau odată cu ora, în timp ce, în cazul desenului sau modelului industrial contestat, acesta prezenta doar două culori uniforme în pozițiile care indică ora 12 și ora 6 sau patru culori în pozițiile care indică celelalte ore, fără variații de intensitate. Raționamentul camerei de recurs este întemeiat, prin urmare, pe capacitatea desenelor sau modelelor industriale în conflict de a produce un anumit spectru de culori, mai mult sau mai puțin larg, precum și o schimbare permanentă a tonurilor, iar nu pe diferența de culoare existentă între acestea. În consecință, nu se poate reproșa camerei de recurs că nu a ținut seama, în cadrul aprecierii diferențelor existente între desenele sau modelele industriale în conflict, de faptul că desenul sau modelul industrial contestat fusese înregistrat în alb și negru și că nu a constatat că în prezenta cauză culoarea nu juca nici un rol.
- 50 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se concluzioneze că în mod întemeiat camera de recurs a considerat, la punctul 27 din decizia atacată, că desenele sau modelele industriale în conflict nu puteau fi considerate identice în sensul articolului 5 din Regulamentul nr. 6/2002.
- 51 În consecință, acest prim motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolelor 4 și 6 coroborate cu articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002

- 52 Pe de o parte, reclamantul consideră că o interpretare mai puțin strictă a noțiunii de caracter individual ar fi trebuit reținută de camera de recurs și că aceasta nu ar fi trebuit să asimileze identitatea în privința impresiei globale produse de desenele sau modelele industriale în conflict, în sensul articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002, cu identitatea sau „identitatea în afara unor detalii nesemnificative”, în sensul articolului 5 din regulamentul menționat. Pe de altă parte, apreciază că aceasta nu ar fi trebuit să țină seama de diferențele de culoare existente între desenele sau modelele industriale în conflict în aprecierea caracterului individual al desenelor sau modelelor industriale anterioare.
- 53 În plus, reclamantul arată că, în decizia atacată, camera de recurs nu a examinat impresia globală produsă asupra utilizatorului avizat de desenele sau modelele industriale în conflict, ci s-a limitat să constate că anumite diferențe induceau o percepere diferită de către utilizatorul avizat.
- 54 Intervenienta afirmă că gradul de libertate al creatorului este limitat de cerințele tehnice impuse de prezența filmelor colorate detașabile care se suprapun și care fac parte în mod necesar dintr-un cadran ale cărui culori se schimbă în funcție de deplasarea acelor. Astfel, pentru a se stabili caracterul individual al desenului sau modelului industrial contestat, este suficientă existența unor diferențe reduse.
- 55 Potrivit articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002, caracterul individual trebuie apreciat în cazul unui desen sau model industrial comunitar înregistrat prin raportare la impresia globală produsă asupra utilizatorului avizat, care trebuie să difere de cea produsă de orice alt desen

sau model făcut public înainte de data de depunere a cererii de înregistrare sau, dacă se revendică o prioritate, înainte de data de prioritate. Articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002 precizează că, pentru realizarea acestei aprecieri, trebuie să se ia în considerare gradul de libertate a autorului în elaborarea desenului sau a modelului.

- 56 În această privință, trebuie precizat că, contrar celor susținute de reclamant, camera de recurs nu a asimilat identitatea în privința impresiei globale produse de desenele sau modelele industriale în conflict, în sensul articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002, cu identitatea sau „identitatea în afara unor detalii nesemnificative”, în sensul articolului 5 din regulamentul menționat. Camera de recurs a constatat, la punctul 25 din decizia atacată, diferențele existente între desenele sau modelele industriale în conflict, respectiv posibilitatea de a obține o combinație mai largă de culori și o variație a intensității acestora în cazul desenelor sau modelelor industriale anterioare, și a considerat, la punctul 26 din decizia atacată, că, din punctul de vedere al utilizatorului avizat, aceste diferențe erau suficient de semnificative pentru a produce o impresie globală diferită.
- 57 Potrivit jurisprudenței, utilizatorul avizat este o persoană cu o vigilență specială și care dispune de o anumită cunoaștere a stadiului anterior al tehnicii, și anume a patrimoniului de desene sau modele industriale aferente produsului în cauză care au fost divulgate la data depunerii cererii de înregistrare a desenului sau modelului industrial contestat [Hotărârea Tribunalului din 18 martie 2010, Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular), T-9/07, Rep., p. II-981, punctul 62, și Hotărârea Tribunalului din 9 septembrie 2011, Kwang Yang Motor/OAPI – Honda Giken Kogyo (Motor cu combustie internă), T-11/08, nepublicată în Repertoriu, punctul 23].
- 58 Calitatea de „utilizator” presupune ca persoana vizată să utilizeze produsul în care este încorporat desenul sau modelul industrial în conformitate cu finalitatea acestui produs [Hotărârea Tribunalului din 22 iunie 2010, Shenzhen Taiden/OAPI – Bosch Security Systems (Echipament de comunicare), T-153/08, Rep., p. II-2517, punctul 46, și Hotărârea Tribunalului Motor cu combustie internă, citată anterior, punctul 24].
- 59 Calificativul „avizat” sugerează totodată faptul că utilizatorul, fără a fi designer sau expert tehnic, cunoaște diversele desene sau modele industriale existente în sectorul respectiv, are un anumit nivel de cunoștințe în ceea ce privește elementele pe care de regulă aceste desene sau modele industriale le conțin și, datorită interesului său pentru produsele respective, dă dovadă de un grad de atenție relativ ridicat atunci când le utilizează (Hotărârile citate anterior Echipament de comunicare, punctul 47, și Motor cu combustie internă, punctul 25).
- 60 În prezenta cauză, din cuprinsul punctului 10 din decizia atacată rezultă că divizia de anulare a considerat că utilizatorul avizat este o persoană familiarizată cu desenele sau modelele industriale de ceasuri. Această concluzie nu a fost contestată de reclamant în fața camerei de recurs. Potrivit jurisprudenței, decizia diviziei de anulare, precum și motivarea acesteia fac parte din contextul în care a fost adoptată decizia atacată, context cunoscut de reclamant și care permite instanței să își exercite pe deplin controlul de legalitate în privința temeiniciei aprecierii caracterului individual al desenului sau modelului industrial în cauză [a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 6 octombrie 2011, Industrias Francisco Ivars/OAPI – Motive (Reductor mecanic de viteză), T-246/10, nepublicată în Repertoriu, punctul 20]. În consecință, este necesar să se considere că, pentru a stabili că diferențele dintre desenele sau modelele industriale în conflict erau suficient de semnificative pentru a produce o impresie globală diferită și pentru a recunoaște, în consecință, caracterul individual al desenului sau modelului industrial contestat, camera de recurs a reținut punctul de vedere al utilizatorului avizat, astfel cum a fost acesta definit de divizia de anulare.
- 61 Contrar celor pretinse de reclamant, camera de recurs nu a luat în considerare diferența de culoare existentă între desenele sau modelele industriale în conflict pentru a aprecia caracterul individual al desenului sau modelului industrial contestat. După cum s-a arătat la punctul 49 de mai sus, camera

de recurs și-a întemeiat aprecierea pe faptul că, în cazul desenelor sau modelelor industriale anterioare, desfășurarea graduală a discurilor care le compuneau era în măsură să producă un spectru larg de culori, a căror combinație și intensitate se schimbau odată cu ora, în timp ce, în cazul desenului sau modelului industrial contestat, acesta prezenta doar două culori uniforme în pozițiile care indică ora 12 și ora 6 sau patru culori în pozițiile care indică celelalte ore, fără variații de intensitate. Raționamentul camerei de recurs este întemeiat, prin urmare, pe capacitatea desenelor sau modelelor industriale în conflict de a produce un anumit spectru de culori, mai mult sau mai puțin larg, precum și o schimbare permanentă a tonurilor, iar nu pe diferența de culoare existentă între acestea.

- 62 Chiar presupunând că, astfel cum susține reclamantul, diferențele dintre desenele sau modelele industriale în conflict ar putea fi considerate reduse, ele vor putea fi ușor percepute de utilizatorul avizat. În această privință, trebuie amintit că, la evaluarea caracterului individual al unui desen sau model industrial, trebuie să se țină seama de natura produsului căruia i se aplică sau în care este integrat desenul sau modelul industrial și mai ales de sectorul industrial căruia îi aparține. (Hotărârea Echipament de comunicare, citată anterior, punctul 43). În prezenta cauză, care privește cadrane de ceasuri, părți ale cadranelor de ceasuri și ace de cadrane, este necesar să se considere că acestea sunt destinate să fie purtate în mod vizibil la încheietura mâinii și că utilizatorul avizat va acorda o atenție specială aspectului lor. Astfel, acesta le va examina atent și va fi, prin urmare, în măsură să perceapă, după cum s-a arătat la punctul 56 de mai sus, faptul că desenele sau modelele industriale anterioare produc o combinație mai largă de culori decât desenul sau modelul industrial contestat și, spre deosebire de acesta, produc o variație a intensității culorilor. Dată fiind importanța aspectului produselor menționate pentru utilizatorul avizat, aceste diferențe, chiar presupunând că sunt reduse, nu vor fi considerate neînsemnate de către acesta.
- 63 În consecință, trebuie să se concluzioneze că în mod întemeiat a considerat camera de recurs că diferențele arătate la punctul 56 de mai sus aveau un impact important asupra impresiei globale produse de desenele sau modelele industriale în conflict, astfel că acestea produceau o impresie globală diferită din punctul de vedere al unui utilizator avizat.
- 64 În plus, reclamantul arată că modelele de cadrane ale unui ceas pot genera un număr de reproduceri sau de reprezentări practic nelimitat și că, astfel, creatorul desenului sau modelului industrial contestat avea posibilitatea să nu reproducă ideea originală a desenelor sau modelelor industriale anterioare, care a fost dezvoltată pentru prima dată în cadrul acestora, și anume indicarea orei prin schimbarea culorilor.
- 65 Camera de recurs a subliniat, la punctul 22 din decizia atacată, că gradul de libertate al creatorului era limitat doar de necesitatea de a urmări și de a afișa schimbarea orei.
- 66 Răspunzând unei întrebări adresate de Tribunal în ședință, intervenienta a precizat că, prin argumentele referitoare la gradul de libertate al creatorului, ținând seama de faptul că, în opinia sa, libertatea creatorului era limitată de rațiuni de ordin tehnic, înțelegea să conteste aprecierea camerei de recurs în această privință, aspect care a fost consemnat în procesul-verbal de ședință.
- 67 Întrucât intervenienta a obținut câștig de cauză în ceea ce privește problema existenței unei similitudini între desenele sau modelele industriale în conflict, contestate în prezenta acțiune, aceasta justifică interesul de a formula, în temeiul articolului 134 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul de procedură, o concluzie autonomă, care urmărește reformarea deciziei atacate în ceea ce privește gradul de libertate al creatorului, care joacă un rol important în aprecierea caracterului individual al desenului sau modelului industrial contestat [a se vedea prin analogie Hotărârea Tribunalului din 15 octombrie 2008, Powerserv Personalservice/OAPI – Manpower (MANPOWER), T-405/05, Rep., p. II-2883, punctul 24]. Această concluzie nu poate fi infirmată de împrejurarea pur formală potrivit căreia intervenienta nu a solicitat în mod expres în înscrisurile sale reformarea deciziei atacate [a se vedea prin analogie Hotărârea Tribunalului din 14 septembrie 2011, Olive Line International/OAPI – Knopf (O-live), T-485/07, nepublicată în Repertoriu, punctul 65].

- 68 Cu toate acestea, contrar celor pretinse de intervenientă, în prezenta cauză, gradul de libertate al creatorului nu este limitat. Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 3 de mai sus, produsele pentru care a fost înregistrat desenul sau modelul industrial contestat corespund următoarei descrieri: „Cadrane de ceasuri, părți de cadrane de ceasuri, ace de cadrane”. Această descriere este destul de largă întrucât nu cuprinde nicio precizare în privința modelului de ceasuri sau a modalității în care acestea indică ora. În consecință, intervenienta nu poate pretinde că libertatea creatorului este limitată de rațiuni de ordin tehnic.
- 69 Prin urmare, trebuie confirmată concluzia camerei de recurs potrivit căreia gradul de libertate al creatorului este limitat doar de necesitatea de a urmări și de a afișa schimbarea orei.
- 70 În ceea ce privește argumentul reclamantului potrivit căruia creatorul desenului sau modelului industrial contestat nu ar fi trebuit să reproducă ideea originală a desenelor sau modelelor industriale anterioare, acesta trebuie respins ca neîntemeiat. Desigur, posibilitățile de proiectare a unui cadran de ceas sunt practic nelimitate și le cuprind, printre altele, pe cele în care culoarea sau culorile se schimbă. Anumite modele pot fi mai complexe, precum cele ale desenelor sau modelelor industriale anterioare, în care ora este reprezentată prin culori sau nuanțe de culori generate de suprapunerea unor discuri sau semidiscuri de o singură culoare care permit utilizatorului să citească ora în funcție de evoluția culorilor respective sau a nuanțelor acestora. Forma desenelor sau modelelor industriale anterioare este concepută astfel încât intensitatea culorilor crește sau se diminuează de-a lungul discului.
- 71 Desenul sau modelul industrial contestat constituie o formă mai puțin complexă a unui cadran de ceas care își schimbă culoarea și care, după cum s-a arătat la punctul 62 de mai sus, diferă de desenele sau modelele industriale anterioare, din punctul de vedere al utilizatorului avizat, prin elemente semnificative și care nu sunt neînsemnate în ceea ce privește aspectul cadranelor. Astfel, el nu poate fi considerat o reproducere a desenelor sau modelelor industriale anterioare sau a ideii originale care ar fi fost dezvoltată pentru prima dată în cadrul acestora.
- 72 Pe de altă parte, trebuie subliniat că, astfel cum reiese din articolele 1 și 3 din Regulamentul nr. 6/2002, în principiu, dreptul asupra desenelor sau modelelor industriale protejează aspectul unui produs sau al unei părți a unui produs, însă nu protejează în mod expres ideile care au stat la baza conceperii sale. În consecință, reclamantul nu poate pretinde, pe baza desenelor sau modelelor industriale anterioare, obținerea unei protecții pentru ideea care a stat la baza acestora, și anume ideea unui cadran care permite citirea orei în funcție de culorile discurilor care îl compun.
- 73 Având în vedere ansamblul celor care precedă, este necesar să se respingă al doilea motiv.
- Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 25 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 6/2002
- 74 Reclamantul consideră că s-a omis de către camera de recurs să se ia în considerare faptul că desenele sau modelele industriale anterioare constituiau o operă de artă protejată prin legislația germană în materia dreptului de autor, a cărei idee principală, și anume reprezentarea timpului prin culori și degradeuri diferite, a fost utilizată neautorizat în desenul sau modelul industrial contestat.
- 75 În plus, reclamantul susține că raportul de expertiză redactat de un expert în operele lui Paul Heimbach nu a fost luat în considerare de către camera de recurs, deși acesta era relevant pentru stabilirea întinderii protecției conferite prin dreptul de autor.
- 76 Cu titlu introductiv, este necesar să se constate că, după cum rezultă din dosarul administrativ, raportul de expertiză a fost prezentat cu depășirea termenului stabilit, astfel că revenea camerei de recurs competența de a se pronunța cu privire la admisibilitatea sa.

- 77 Trebuie de asemenea să se sublinieze că, astfel cum s-a arătat la punctul 21 de mai sus, nu intră în competența expertului realizarea unei aprecieri juridice cu privire la întinderea protecției conferite prin dreptul de autor și la existența unei încălcări a dreptului respectiv.
- 78 În consecință, în mod întemeiat camera de recurs nu a ținut seama de considerațiile de natură juridică conținute în raportul de expertiză prezentat de reclamant în cursul procedurii administrative.
- 79 În ceea ce privește încălcarea dreptului de autor asupra operelor de artă anterioare pretinsă de reclamant, trebuie constatat că, potrivit articolului 25 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 6/2002, un desen sau un model industrial comunitar poate fi declarat nul dacă acesta constituie o utilizare neautorizată a unei opere protejate de legislația în domeniul dreptului de autor dintr-un stat membru. Astfel, această protecție ar putea fi invocată de titularul dreptului de autor atunci când, în conformitate cu dreptul statului membru care îi conferă protecția, poate să interzică această utilizare a desenului sau modelului industrial respectiv.
- 80 În pofida dispozițiilor dreptului național pe care le-a invocat la punctul 39 din cererea introductivă, reclamantul nu a prezentat totuși, în cauza de față, niciun indiciu în ceea ce privește domeniul de aplicare al protecției dreptului de autor în Germania, în special în privința problemei dacă protecția dreptului de autor ar interzice, în temeiul dreptului german, reproducerea neautorizată a ideii care stă la baza operelor de artă anterioare, fără a se limita la protecția configurației și a caracteristicilor operelor respective.
- 81 Astfel cum a arătat camera de recurs la punctul 32 din decizia atacată, în conformitate cu acordurile internaționale în materia protecției drepturilor de autor la care Germania este parte, protecția dreptului de autor se întinde asupra configurației sau a caracteristicilor operei, nu și asupra ideilor.
- 82 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se respingă al treilea motiv și, prin urmare, acțiunea în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 83 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantul a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor OAPI și ale intervenientei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

- 1) Respinge acțiunea.**
- 2) Îl obligă pe domnul Erich Kastenzholz la plata cheltuielilor de judecată.**

Kanninen

Soldevila Fragoso

Popescu

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 6 iunie 2013.

Semnături